

Nordisk alkohol og tobakkspolitikk i et folkehelseperspektiv

1. Rekommandasjon

Rekommandasjonen har følgende ordlyd:

Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd

å sette ned en ny arbeidsgruppe med representasjon fra alle de nordiske land, Færøyene, Grønland og Åland for å utarbeide et underlagsdokument til MR-S med anbefalinger og tiltak om en ny strategi om en bærekraftig alkohol og tobakkspolitikk i Norden 2014-2020. Arbeidsgruppen skal se på relevansen av de tiltakene som forskere anbefaler er mest effektive for å redusere alkoholrelaterte problemer

å styrke evidensbasert forskning i Norden rundt tobakk og alkoholbruk og kroniske sykdommer, kreft og livsstilssykdommer

å styrke evidensbasert forskning i Norden om barn og unge som vokser opp med en eller flere omsorgspersoner som har et alvorlig alkoholmisbruk

å styrke evidensbaserte tiltak i de nordiske landene og Færøyene, Grønland og Åland for å redusere alkoholkonsumpsjonene og skadene av alkohol

å vurdere innføring av et totalforbud mot reklame og markedsføring for alkohol rettet mot unge i de nordiske land og Færøyene, Grønland og Åland

å innføre alkoholå for yrkessjåfører i de nordiske land, Færøyene, Grønland og Åland samt for personer som er dømt for promillekjøring og utrede en innføring av alkoholå i alle typer kjøretøyer som et alkoholpolitisk tiltak

å stimulere til en aktiv dialog med de største nordiske bedriftene om kunnskapen om kostnadene forbundet med alkohol- og tobakk, og bidra til å forsterke deres støtte til den Nordiske modellen for alkoholpolitiske tiltak

Nordisk Råd

å utrede hvordan man kan sikre offentlige innsyn i lobbyvirksomheten til de multinasjonale selskapene i de nordiske land

Rek. *36/2012/velferd D 2014

å foreslå at de nordiske land, Færøyene, Grønland og Åland igangsetter et arbeid om et tobakksfritt Norden 2040

Tidligere nummer:
A 1566/velferd

å øke Nordisk samarbeid med FN, WHO og EU om Nordiske, europeiske og globale tiltak for å styrke folkehelsen gjennom forebygging av alkohol og tobakksskader

Behandles i:
Velferdsutvalget

J.nr. 12-00238-24

å utarbeide en plan for en nordisk innsats for å bidra til en alkoholreduksjon på globalt nivå med 10 prosent innen 2025, gjennom relevante internasjonale organisasjoner, jamfør FN, WHO, og EUs arbeid

å arbeide for en alkoholgrense på 0,2 promille i blodet ved bruk av alle motordrevne farkoster i Norden, Færøyene, Grønland og Åland

2. Meddelelse fra Nordisk ministerråd

Nordisk Råds rekommandation om alkohol- og tobakspolitikk i et folkehelseperspektiv sætter fokus på væsentligheden i at begrænse forbruget af alkohol og tobak med henblik på at fremme folkesundheden.

Nordisk Ministerråd for Social- og Helsepolitik er enig med Velfærdsudvalget i, at begrænsning af forbruget af alkohol og tobak er en væsentlig sundhedspolitisk indsats. Denne indsats prioriteres højt af landene, ligesom samarbejdet om sundhedspolitiske tiltag prioriteres højt i det nordiske samarbejde, både gennem initiativer inden for Norden og gennem aktiv medvirken i andre internationale initiativer, der tager sigte på at fremme befolkningernes sundhed.

Det nordiske samarbejde på alkoholområdet har foregået siden midten af 1990'erne. I 2004 besluttedes en fælles nordisk alkoholplatform, og siden 2008 har det nordiske alkoholpolitiske samarbejde været understøttet af en nordisk embedsmandsgruppe. I nordisk regi forestår Nordens Velfærdscenter desuden en indsats, der skal fremme nordisk samarbejde om forskning om alkohol og rusmidler samt formidling af forskningsbaseret viden om emnet.

De nordiske lande har været aktive i at løfte alkoholspørgsmål i EU og globalt. Alle de nordiske lande støtter WHO's europæiske alkoholhandlingsplan for 2012-2020. De nordiske EU-medlemslande står bag EU's alkoholstrategi og det igangværende arbejde i Kommissionen om at udarbejde et forslag til en ny alkoholstrategi inden for EU med et bredere mandat end den tidligere strategi. De tre nordiske EU-medlemsstater samt Island og Norge deltager derudover alle i et treårigt Joint Action-initiativ inden for rammen af EU's folkehelseprogram. Dette Joint Action-initiativ, som begyndte sin virksomhed i 2014, har fokus på at reducere alkoholrelaterede skader.

Fremtidigt samarbejde på sundhedsområdet

Nordisk Ministerråd for Social- og Helsepolitik besluttede august 2013 et mandat for udarbejdelsen af en uafhængig rapport om hvordan, det nordiske sundhedssamarbejde kan udvikles og styrkes i et 5-10-års perspektiv. Udarbejdelsen af denne rapport, som er en del af programmet Holdbar Nordisk Velfærd, blev givet i opdrag til den tidligere svenske minister og

rigsdagsmedlem Bo Könberg. Rapporten forventes komme med konkrete forslag til det fremtidige sundhedspolitiske samarbejde i Norden. Bo Könberg har i efteråret 2013 og foråret 2014 diskuteret ideer til samarbejdsområder med de nordiske ministre. Derudover har han haft samtaler med parlamentarikere, myndigheder, institutioner og organisationer.

Könbergs rapport om et styrket nordisk sundhedssamarbejde vil blive præsenteret på ministermødet i Reykjavik den 11.-12. juni i år.

Rekommandation om ny arbejdsgruppe og ny strategi om alkohol- og tobakspolitik i Norden 2014-2020

Nordisk Råd foreslår i det første rekommandationspunkt at nedsætte en ny arbejdsgruppe, der skal udarbejde et underlagsdokument til MR-S med anbefalinger og tiltag om en ny strategi om en bærekraftig alkohol og tobakspolitik i Norden 2014-2020.

I lyset af det omfattende nordiske og europæiske alkoholpolitiske samarbejde, som allerede pågår, anser Ministerrådet for Social- og Helsepolitik grundlæggende, at der ikke er behov for en ny nordisk arbejdsgruppe på alkoholområdet i Norden. Ministerrådet finder, at EU's alkoholstrategi og WHO's globale strategi for at mindske alkoholens skadevirkninger udgør et godt og anvendeligt grundlag for fortsat alkoholpolitisk arbejde og samarbejde inden for Norden. De nordiske lande havde en central rolle i tilblivelsen af disse strategier og Ministerrådet finder, at de reflekterer nordiske målsætninger for alkoholpolitikken.

I forhold til at vurdere, om der er behov for opdatering af den eksisterende fælles nordiske platform for alkoholsamarbejde, samt om der er behov for eventuelle tiltag på tobaksområdet, afventer Ministerrådet Könbergs rapport med forslag vedrørende det fremtidige nordiske sundhedsarbejde.

Forslag om at styrke evidensbaseret forskning og evidensbaserede tiltag
Nordisk Råd foreslår (andet, tredje og fjerde rekommandationspunkt) at styrke evidensbaseret forskning i Norden vedrørende tobak og alkoholforbrug og kroniske sygdomme, kræft og livsstilssygdomme, at styrke evidensbaseret forskning i Norden om barn og unge som vokser op med en eller flere omsorgspersoner som har et alvorlig alkoholmisbrug samt at styrke evidensbaserede tiltag i de nordiske lande og Færøerne, Grønland og Åland for at reducere alkoholforbruget og skaderne af alkohol.

Ud over den indsats, der gøres i landene for at styrke forskning i alkohol og tobak relateret til helsespørgsmål, bidrager det nordiske samarbejde til at fremme forskning og udbredelse af forskningsbaseret viden om alkoholskadevirkninger.

Nordens Velfærdscenter (NVC) fremmer og udvikler kontakter mellem forskere i Norden og planlægger fællesnordiske forskningsprojekter om alkoholspørgsmål. NVC formidler desuden kundskab og erfaringer om alkohol og afhængighedsskabende midler, blandt andet gennem konferencer og det videnskabelige tidsskrift NAD og den populærvidenskabelige webside for forskning inden for alkohol- og stofområdet popNAD. Ministerrådet har i den tidligere meddelelse til Nordisk Råd redegjort nærmere for NVC's indsats på området.

Dertil kommer, at NVC vil få nye opgaver med formidling af viden på folkehelseområdet i forbindelse med omorganisering af det nordiske samarbejde på folkehelseområdet efter nedlæggelsen af Nordic School of Public Health NHV. Eksempler herpå er metoder og indsatser for at forebygge overvægt og fedme, skadeligt alkoholforbrug samt narkotika- og tobaksforbrug. Det drøftes også som led i omlægningen af folkehelsesamarbejdet at igangsætte forskningsinitiativer eller forskningsnetværk, som vil omhandle folkehelserelaterede områder.

Nordisk Råd

**Rek. *36/2012/velferd
D 2014**

Tidligere nummer:
A 1566/velferd

Behandles i:
Velferdsudvalget

J.nr. 12-00238-24

I lyset af ovenstående finder Ministerrådet, at der foregår en markant forskningsindsats, som ikke behøver styrkes yderligere.

Nordisk Råd

Forslag om konkrete initiativer vedrørende alkohol og tobak

Nordisk Råd foreslår i femte, sjette, syvende, ottende, niende, tiende, ellevte og tolvte rekommandationspunkt Nordisk Ministerråd en række initiativer på alkohol- og tobaksområdet, herunder at overveje totalforbud mod markedsføring af alkohol målrettet unge, indførelse af alkohol i køretøjer, at stimulere til dialog med nordiske virksomheder på området, at udrede hvordan der sikres indsigt i lobbyvirksomhed, at igangsætte arbejde om et tobaksfrit Norden samt at arbejde på at indføre en promillegrænse på 0,2 ved brug af motorkøretøjer i Norden. Nordisk Råd foreslår også at øge samarbejdet med FN, WHO og EU om nordiske, europæiske og globale tiltag, herunder at udarbejde en plan for en nordisk indsats for at bidrage til en alkoholreduktion på globalt niveau med 10 procent inden 2025.

Rek. *36/2012/velferd D 2014

Tidligere nummer:

A 1566/velferd

Behandles i:

Velferdsudvalget

J.nr. 12-00238-24

Ministerrådet for Social- og Helsepolitik finder, at disse forslag er af en sådan karakter, at de fortrinsvis håndteres på nationalt niveau og/eller inden for eksisterende arbejdsgrupper for alkoholspørgsmål inden for Norden, inden for den nordiske embedsmandsgruppe for alkoholpolitisk samarbejde, inden for rammerne af Østersøsamarbejdet og den Nordlige Dimensionen for helse og velfærd (NDPHS) i ekspertgruppen om alkohol- og stofmisbrug (ASA EG) samt inden for EU (Committee on Alcohol Policy and Action, CNAPA).

Som tidligere nævnt afventer Ministerrådet Könbergs rapport med anbefalinger til fremtidige, sundhedspolitiske samarbejder i Norden. Det er Ministerrådets forventning, at anbefalingerne i rapporten kan berøre temaer og forslag i nærværende rekommandation. Ministerrådet vil derfor fremsende denne rapport til Rådet, ledsaget af ministrenes eventuelle udtalelse og beslutning fra ministermødet.

Først derefter vil Ministerrådet anse denne rekommandation for afskrevet.

3. Utvalgets betenkning

Velferdsudvalget merker seg at Nordisk ministerråd trekker fram det faktum at de nordiske landene støtter WHO's europeiske alkoholhandlingsplan for 2012 – 2020, at de nordiske medlemslandene i EU står bak EUs alkoholstrategi, og viser samtidig til at det er igangsatt et arbeid i EU-kommisjonen om en ny alkoholstrategi med et bredere mandat enn tidligere. Det vises videre til initiativet "*Joint Action on Reducing Alcohol Related Harm (RARHA)*" innen for rammen av EUs folkehelseprogram som har som fokus å redusere alkoholrelaterte skader, som alle de nordiske landene deltar i. Velferdsutvalget ser at ministerrådet i tillegg peker på allerede gode tiltak innenfor det nordiske samarbeidet, som er eksisterende og godt kjente tiltak.

Velferdsutvalget viser til sitt omfattende utvalgsforslag, som har et folkehelseperspektiv, både bakgrunnen for forslaget og rekommandasjonene. Ni av 12 rekommandasjoner var enstemmige. Det viser at det er bred enighet i Norden innen alkohol- og tobakkspolitikken, på tvers av partier og land, selv om det er visse forskjeller landene imellom, og Danmark har en mer liberal lovgivning enn de andre nordiske landene. Velferdsutvalgets medlemsforslag om en nordisk alkohol- og tobakkspolitikk i et folkehelseperspektiv fikk en bred dekning både i de nordiske landene og internasjonalt, både i trykte medier og i tv.

Alkohol- og tobakk er to vesentlige faktorer for redusert folkehelse og livsstilssykdommer i de nordiske landene. Velferdsutvalget peker på at Bo

Könberg-rapporten støtter Velferdsutvalget i behovet for økt utbytte av erfaringer om bruk og misbruk av tobakk og alkohol i Norden og midler innen alkohol- og tobakkspolitikken. Könberg redegjør for at den nordiske tabellen over livslengde og tabellen over konsumpsjon av alkohol og tobakk, tyder på at det er en sammenheng. Målet må i følge rapporten være å få ned alkohol- og tobakkskonsumpsjonen i Norden. Könberg peker på at land som har lave alkoholgrenser for kjøp av alkohol og høye promillegrenser i trafikken, bør ta del av de andre landenes erfaringer.

Velferdsutvalget ser positivt på Könberg-rapportens forslag, men mener at den ikke er konkret og omfattende nok til å få betydning på folkehelsen i de nordiske landene. Velferdsutvalget mener at meddelelsen fra ministerrådet ikke tar til seg noen av forslagene som et samlet Nordisk råd har rekkommandert.

Velferdsutvalget er bekymret over ministerrådets manglende vilje til å bidra aktivt innenfor et område som er av stor betydning for folkehelsen i de nordiske landene. Alkoholbruk og -misbruk, og tobakksbruk har store samfunnsøkonomiske og sosiale konsekvenser i alle de nordiske landene. Det er naturlig å samarbeid i Norden innenfor alkohol- og tobakksområdet, både fordi det er stor rørlighet innen Norden, at det til tross for kulturelle forskjeller, er relativt små forskjeller i forhold til hele Europa.

Velferdsutvalget ser ministerrådets svar på rekommandasjonenes punkt 5-12 som passive i forhold til å holde et høyt nordisk nivå på folkehelsearbeidet innenfor alkohol- og tobakksområdet.

Velferdsutvalget er som sakt positive til at Könberg-rapporten, peker på alkohol og tobakk, som to vesentlige faktorer for redusert folkehelse og livsstilssykdommer. Livsstilssykdommer blir en stadig større utfordring for helsetjenesten og for samfunnet. Den enkelte må ta mer ansvar for egen helse, og samfunnet må gjøre det enklere å ta gode helsevalg. Samtidig må tiltak for bedre folkehelse veies opp mot enkeltmenneskets valgfrihet.

Velferdsutvalget vil avvente og vurdere på et senere tidspunkt, hvilke «att-satser» det er naturlig å avskrive, ved å se hvilke konkrete tiltak som blir iverksatt etter Könberg-rapportens, anbefalinger.

Velferdsutvalget etterlyser behovet for en «Ny nordisk handlingsplan eller en felles plattform, om alkohol- og tobakkreduksjon i Norden». Det er 10 år siden det ble besluttet en felles nordiske alkoholplattformen i 2004.

På bakgrunn av ovenstående foreslår Velferdsutvalget

at Nordisk Råd tar meddelelsen om Rek. *36/2012/velferd til etterretning og avventer ny meddelelse neste år.

København den 27. juni 2014

Anders Andersson (KD), utvalgsleder

Bente Stein Mathisen (H)

Birgitte Josefsen (V)

Christer Adelsbo (S), nestleder

Christian Beijar (ÅSD)

Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)

Finn Sørensen (EL)

Helgi Abrahamsen (sb)

Jóhanna María Sigmundsdóttir (F)

Karen J. Klint (S)

Kent Ekeröth (SD)

Mikael Jungner (sd)

Per Stig Møller (KF)

Sonja Mandt (A)

Nordisk Råd

**Rek. *36/2012/velferd
D 2014**

Tidligere nummer:

A 1566/velferd

Behandles i:

Velferdsutvalget

J.nr. 12-00238-24